

УДК 378.147+616-053.2

ІНТЕРАКТИВНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДІАТРІЯ», ЯК ПРИКЛАД ОСОБИСТІСНО-ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ

І.С. Лембрик**ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет»,
м. Івано-Франківськ, Україна****Interactive tools teaching discipline «Pediatrics», as an example of personal-activite approach in education****Lembryk I.S.****SHU «Ivano-Frankivsk national medical university», Ivano-Frankivsk, Ukraine****Objectives.** Characteristics of usage of interactive technologies in practice of high educational institution and determine its features in preparation of the pediatrician is given.**Materials and methods.** Analysis of literature data for the previous 5 years due to this topic is shown.

Results of investigation and its discussion. In the article main, key-point definitions due to usage of interactive technologies in medical institutions of Ukraine, in particular, during studying of discipline «Pediatrics», are described. This discipline is studied accordingly to plan of education and Working program for this subject. Sense of the interactive method of education is based on literature overview for previous few years. Author offered wider usage of interactive technologies in teaching of discipline «Pediatrics» for students of 4-6 courses of medical faculty, specialty «Medical case» and «Pediatrics» in High educational institutions of III-IV levels of accreditation, with objectives to improve motivation to education and better studying of the mentioned subject.

Key words: interactive, pediatrics, students, technology.**Интерактивные средства обучения в преподавании дисциплины «Педиатрия», как пример лично-деятельного подхода в образовании****Лембрик И.С.****ГВУЗ «Ивано-Франковский национальный медицинский университет»,
г. Ивано-Франковск, Украина****Цель.** Дана характеристики использованию интерактивных технологий в практике высшего учебного заведения и выделены особенности их использования при подготовке врача-педиатра.**Материал и методы.** Проведен анализ литературных источников за последние 5 лет, посвященных данной теме.

Результаты исследования и их обсуждение. В статье очерчены ключевые понятия относительно использования интерактивных технологий образования в медицинских вузах Украины, в частности, во время изучения дисциплины «Педиатрия» в строгом соответствии с требованиями учебного плана и рабочей программы с указанной дисциплины. Суть интерактивного похода к учебно-образовательному процессу изложен на основании обзора литературы за последние несколько лет. Автором предложено шире использовать интерактивные методы образования при преподавании дисциплины «Педиатрия» студентам 4-6-го курсов медицинского факультета по специальности «Лечебное дело» и «Педиатрия» в высших учебных медицинских заведениях III-IV уровней аккредитации, с целью повышения мотивации к учебе и улучшения усвоения упомянутого предмета.

Ключевые слова: интерактив, педиатрия, студенты, технологии.**Адреса для кореспонденції:****Лембрик Ірина Степанівна** - доктор медичних наук, в.о. професора кафедри педіатрії ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» МОЗ України; Адреса: 76018, вул. Коновальця 132, кафедра педіатрії на базі ОДКЛ м. Івано-Франківська; тел.:(0342) 527-386;

e-mail: irunka80@ukr.net

Вступ. Реалії сучасної вітчизняної науки виразно засвідчують виклики часу: державі необхідна міцна, логічно побудована, модернізована освітня парадигма, орієнтована, передусім, на особистість майбутнього фахівця [1, 2, 5, 6].

Сьогодні більшість вчених - педагогів та психологів сходиться на думці, що саме такий підхід до викладання навчальних дисциплін у вищій школі є найбільш правильним та доцільним. Цьому, не в останню чергу, покликані сприяти нові (інноваційні та інтерактивні) засоби навчання, які сьогодні активно впроваджуються у практику вищих навчальних закладів України [3, 4].

Мета роботи. Дати характеристику застосуванню інтерактивних технологій у практиці вищого навчального закладу та виокремити особливості їх застосування при підготовці лікаря-педіатра.

Матеріал та методи. Аналіз літературних джерел за останні 5 років, присвячених даній темі.

Результати обстеження та їх обговорення. Для того, щоб зрозуміти суть та реалізацію на практиці згаданих навчальних методик необхідно, насамперед, визначитися із генезом самого поняття «інтерактив». Термін, як відомо, походить з англійської мови ("interact", де "inter" - взаємний і "act" - діяти), та у перекладі на українську означає «здатний до взаємодії, діалогу» [4, 6, 11, 12].

Отже, інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка сприяє активній взаємодії, діалогу та взаєморозумінню між викладачем та студентом, як рівноправними учасниками навчально-освітнього процесу. В центрі цієї педагогічної системи перебуває власне «особа, яка навчається» [11, 12, 13, 14].

Технологія інтерактивного навчання полягає у забезпеченні розвитку самостійної інтелектуально-креативної складової особистості студента за умови комфортного співіснування в освітньому просторі усіх учасників навчального процесу (викладач, професор, студент, пацієнт та родичі хворого), адже без цих складових будь-яка сучасна педагогічна модель є апріорі нежиттєздатною [7, 8, 10, 12].

Слід зазначити, що впровадження у науку комп'ютерних технологій, поява чи не щодня нових (нетбуки та лептопи, планшети, iPad, iPhone, інтерактивна дошка, цифрове телебачення і т.д.) гаджетів, суттєво розширює сферу застосування інноваційних засобів навчання у медичному вузі [11, 12, 13].

З огляду на це, освітній процес активно перебудовується за принципом не лише міжособистісного, але й віртуального, комп'ютерного спілкування у режимі активної взаємодії, діалогу та співпраці (наприклад, телемости, он-лайн, відео-конференції, презентації, демонстрація навчальних фільмів та ситуаційних завдань тощо) [10, 12].

Така кооперація між викладачем та студентом є тим більше цінною у засвоєнні асів медичної науки, що постійно динамічно змінюється, та вимагає від лікаря швидкого реагування на будь-які негативні ситуації, пов'язані із лікувальним процесом (наприклад, розвиток ускладнень, невідкладного чи термінального стану).

Зазначимо, що студент не завжди у змозі фізично бути присутнім під час реанімаційних заходів у пологовій залі чи у відділенні інтенсивної терапії.

Не кожного дня викладач може підібрати для закріплення пройденого матеріалу тематичного хворого. Іноді існують об'єктивні причини, що перешкоджають обстеженню маленьких пацієнтів у відділенні через карантинні заходи, випадки інфекційних захворювань тощо.

Тут також варто враховувати особливості педіатричного пацієнта: подолання бар'єрів у спілкуванні, страх білого халату, специфічне ставлення батьків та родичів до самого факту перебування у стаціонарі, погана поінформованість та низька культура населення загалом, на фоні гіперопіки та упередженості у ставленні до медичного працівника та діагностично-лікувального процесу загалом. Викладачу належить інформувати студента про принципи етики та деонтології у роботі з хворою дитиною, її батьками та родичами, а основні суперечливі моменти розглядати саме за допомогою інтерактивних засобів навчання.

На загал, щоденна практика поруч з викладачем, активне обговорення та неупереджений аналіз алгоритму дій біля ліжка хворого, поруч із візуалізацією кожного наступного кроку лікаря на екрані телевізора чи монітора комп'ютера, дозволяє студенту тренувати власні професійні навички та вміння, із наступним їх закріпленням на досить високому рівні.

На жаль, впродовж останніх кількох десятиріч, у медичних вузах спостерігався зворотній процес – пасивне «споживання» студентом знань, навичок та вмінь, особливо під час засвоєння клінічних дисциплін. Зазвичай, мало місце механічне нотування та заучування конспекту лекцій, пасивне бездумне відтворення рухів викладача під час фізикального обстеження хворого, короткочасне запам'ятовування окремих ліків, їх доз та шляхів введення, без врахування вікового дозування та індивідуальної специфіки. Це лише погіршувало загальне сприйняття матеріалу та не сприяло формуванню клінічного мислення, як складової особистісно-діяльнісного підходу до підготовки фахівця.

Часи змінюються, і сьогодні у світі є пріоритетними загальнолюдські цінності (інтереси особистості, її здоров'я та життя), а це веде за собою зміну концепції навчально-виховного процесу.

Формування особистості майбутнього лікаря-педіатра повинне ґрунтуватися на таких принципах:

- позитивне ставлення до навчання та підвищення мотивації до засвоєння дисципліни;
- визначення мотивації до вивчення педіатрії через призму розуміння, що дитина не є маленькою копією дорослого, а самостійним унікальним організмом, що має свої індивідуальні особливості, як в нормі, так і при патології;
- відчуття рівноправ'я, не залежно від кольору шкіри, раси, статі, національності та релігійної приналежності, що в умовах світової глобалізації та зростання кількості іноземних

студентів у медичних вишах країни, має неабияке практичне значення;

- створення дружньої атмосфери у колективі з «відчуттям ліктя» викладача (допомога та консультація у складних ситуаціях, проведенні маніпуляцій, закріпленні практичних навичок та ін.);

- усвідомлення практичної цінності тих висновків, які було зроблено колективно, наприклад: на основі спільного вирішення ситуаційного завдання, виконання тієї чи іншої діагностично-лікувальної маніпуляції, під час проведення консилиумів (зазвичай, у консилиумах беруть участь студенти 6 курсу медичного факультету);

- можливість сформулювати і висловити власну думку, а також почути іншого, що є нерідко складним завданням для студента .

До переваг інтерактивних засобів навчання, які можна взяти на «озброєння» у вищій школі, віднесемо:

- доступність та покращення засвоєння здобутих знань на практиці;

- вміння сформулювати власну думку та почути міркування іншої людини, аргументувати та дискутувати під час постановки діагнозу, при виборі діагностичної та лікувальної тактики тощо;

- моделювання ситуаційних завдань, збагачення практичного досвіду з їх вирішення;

- побудова конструктивних стосунків у колективі (групі) з визначенням власного місця у ньому, уникнення конфліктів та пошук шляхів для їх розв'язання, компромісів, прагнення до діалогу;

- аналіз отриманої та засвоєної інформації, творчий підхід до засвоєння предмету;

- спільне розв'язання проблеми у групі;

- опанування навичок проектної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих, наукових робіт, що особливо важливо для студентів-гуртківців, членів студентського наукового товариства [7, 8, 10, 12] .

Не кожен викладач вищого навчального закладу, особливо з клінічних дисциплін, які мають свою специфіку (педіатрія, хірургія, акушерство та гінекологія), бодай ознайомлений із технологією інтерактивного навчання.

Визначення «технології навчання» свого часу надали англійські автори Ф. Персивал і Г. Еллінгтон. На їх думку, це - більш-менш чітко структурована система, що включає усі аспекти побудови ситуацій навчання, застосування будь-яких методів і технік, які є найбільш адекватними для досягнення кінцевої мети навчально-освітнього процесу – підготовки висококваліфікованого фахівця. Роль технології навчання автори вбачають в оптимізації усього навчально-виховного процесу [1, 2, 3].

Таким чином, технологія інтерактивного навчання – це організація навчального процесу, що унеможливує пасивну участь студента в колективному процесі пізнання [7, 8, 9, 10, 12].

Натомість, студент бере на себе відповідальність за кон-

кретне практичне завдання, про виконання якого він повинен публічно відзвітувати (наприклад, рапорт про нічне чергування із лікарем або робота у приймальному відділенні), особливо коли від результатів його звіту залежить оцінка усієї академічної групи або маленької підгрупки.

Зазвичай, інтерактивні технології навчання є чітко структурованими, можуть бути використані поруч із традиційними (лекція, семінарське заняття), мають окреслений очікуваний результат навчання, а застосування на практиці окремих їх методик та прийомів тільки стимулюють процес опанування навчального матеріалу. Такі підходи однозначно дозволяють швидше і краще досягти запланованих мети і завдань навчання.

На відміну від традиційних методик викладання дисципліни «Педіатрія», інтерактивні навчальні технології власною своєю структурою визначають кінцевий результат. До того ж, кожний із застосованих методів потребує від викладача чіткої поетапної реалізації з обов'язковим прогнозуванням результатів самого процесу навчання.

Щодо типів інтерактивного навчання, то їх виділяють чотири (О. Пометун, Л. Пироженко, 2007 рік):

- 1) парне навчання (робота студента з викладачем чи однокласником один на один)
- 2) фронтальне навчання
- 3) навчання у грі (ситуаційне завдання)
- 4) навчання у дискусії.

Кооперативне (групове, парне) навчання передбачає роботу студентів у маленьких клінічних підгрупах, краще у відділеннях стаціонару чи амбулаторно, під час вивчення та засвоєння практичних навичок аж до рівня вмінь. У такому випадку викладач є модератором, що опосередковано керує процесом навчання через поставлені перед підгрупою ситуаційні завдання [7, 8, 9, 12].

До групового (кооперативного) навчання можна віднести: роботу в парах, ротаційні трійки, «Два-чотири-всі разом», «Карусель», роботу в малих групах, «Акваріум» [4, 5, 10, 11].

Під час роботи в парах студенти можуть: зібрати анамнез та скарги хворої дитини; обстежити пацієнта, визначити попередній діагноз, зробити аналіз помилок одне одного; сформулювати кінцевий діагноз, оцінити вибір лікувально-діагностичної тактики тощо.

На наш погляд, такий тип інтерактивної технології навчання варто застосовувати при підготовці лікаря-педіатра. Єдине, про що слід пам'ятати, це - дотримання обов'язкових правил деонтології у роботі з маленькими пацієнтами та їх батьками, згаданих нами вище.

До фронтальних технологій інтерактивного навчання відносять такі, що передбачають одночасну спільну роботу усієї академічної групи при проведенні семінару [7, 8, 12, 13, 14]. Це - обговорення проблеми у загальному колі (її застосовують поруч з іншими технологіями, у тому числі цифровими), вправа «Мікрофон» (надається можливість кожному висловитися по черзі), «Незакінчені речення» (поєднується з вправою «Мікрофон»), і «Мозковий штурм» (відома інтерактивна

технологія колективного обговорення, яка широко використовується для прийняття кількох рішень з конкретної проблеми), і «Навчаючи-вчуся», і «Ажурна пилка», і «Case-метод», і «Дерево рішень».

З усіх перерахованих методик, при вивченні дисципліни «Педіатрія» можна використовувати, на нашу думку, «Case-метод», «Мозковий штурм» та «Мікрофон».

До технологій навчання у грі відносять: імітації, рольові ігри, драматизацію [7, 10, 12].

При цьому структура заняття у формі гри, для студентів 4-6 курсів із дисципліни «Педіатрія», відрізняється від традиційної (лекції, семінари, практичні заняття тощо).

Студентам-учасникам надається максимальна свобода дій, та всіляко стимулюється інтелектуальний розвиток думки, спрямований на прийняття нестандартних клінічних рішень.

Викладач лише спрямовує хід інтелектуальної гри як інструктор (ознайомлює з правилами гри, консультує під час її проведення), як рефері (коригує і радить студентам стосовно розподілу ролей у клінічному завданні), як тренер (підказує студентам хід клінічної гри з метою прискорення термінів її проведення), а також як голова (організовує обговорення).

Як правило, ігрова модель навчання має 4 етапи:

- орієнтація (введення слухачів у тему, ознайомлення з правилами гри, загальний огляд її перебігу);
- підготовка до проведення гри (ознайомлення зі сценарієм гри, визначення ігрових завдань, ролей, орієнтовних шляхів розв'язання проблеми);
- основна частина – проведення гри;
- обговорення [11, 13].

Маємо відмітити, що такий тип інтерактивної технології у вигляді гри можна застосовувати для студентів-гуртківців, які спільно працюють над якоюсь клінічною темою, беруть участь в обстеженні якогось цікавого хворого, вчать виплутуватися з нестандартної клінічної ситуації, надавати допомогу та оцінювати результати своєї спільної діяльності. Водночас, структурованість навчального плану семінарського заняття з дисципліни «Педіатрія» не передбачає відхилення від часового регламенту, передбаченого для кожної його частини. І про це слід пам'ятати, насамперед, викладачу-початківцю.

Також студенти старших курсів потребують більше часу для вивчення ситуаційних завдань за типом «Крок-II» з наступним їх обговоренням у групі з викладачем. Тому, на нашу думку, часте застосування такого методу інтерактивного навчання при вивченні клінічної дисципліни «Педіатрія» на практичних заняттях є недоцільним.

Натомість, дискусія як технологія інтерактивного навчання, є цікавим і, водночас, найбільш важливим засобом пізнавальної діяльності у вивченні клінічної педіатрії. Її можна використовувати під час консилиуму, при обговоренні доповіді чергового студента, а також для формулювання точного клінічного діагнозу, визначення суперечливих моментів, пошуку ключових аргументів у вирішенні дискусійних питань.

У цьому випадку викладач повинен ставити правильні запитання, не провокувати конфлікт, особливо якщо йдеться

про діаметрально протилежні точки зору, а в центр повинен ставити тему та ймовірний перебіг дискусії (Що було б можливим за того чи іншого збігу обставин? Що могло б статися, якби...? Чи були інші можливості, способи, дії лікаря у цій ситуації?).

Будь-яке дискусійне питання у процесі навчання повинні завершуватися логічним висновком, що примирює учасників з обох боків конфлікту. З найбільш поширених методів дискусії для практичних занять та занять у науковому гуртку кафедри педіатрії можна обрати будь-який із запропонованих: «Метод ПРЕС», «Обери позицію», «Зміни позицію», «Безперервна шкала думок», «Дискусія», «Дискусія в стилі телевізійного ток-шоу», «Дебати».

Головне, щоби була досягнута мета семінарського заняття, висвітлена на початку ознайомлення із темою.

Щодо традиційних форм та засобів навчання, то викладач також може інтегрувати елементи інтерактивних технологій навчання у їх структуру. Так, лекції можна проводити у вигляді майстер-класів із постановкою конкретного клінічного завдання, ребусу або загадки. Мультимедійні презентації на інтерактивній дошці або мультимедійному проекторі можна доповнити анімаційним рядом, фрагментом навчального фільму чи відеорядом з музичним супроводом. У дискусії щодо конкретного завдання можуть брати участь усі студенти, присутні на лекції. Обов'язковими елементами є лише дотримання теми, структури лекції згідно навчального плану та часового регламенту щодо її проведення.

Під час обговорення теми семінарського заняття викладач може поєднувати елементи дискусії, рольової гри, дебатів та роботи у парах. Наприкінці заняття, при кінцевому контролі рівня знань, окрім тестів та ситуаційних завдань, викладач може застосувати методики «Незакінчене речення», «Мікрофон» або «Дерево рішень». Усі студенти групи повинні при цьому брати участь у дискусії, вирішенні тестових і ситуаційних завдань, що спонукає до покращення атмосфери у колективі, формуванні духу здорового суперництва та кращого опануванні теми.

Висновки:

1. Інтерактивні технології на сьогодні є суттєвим та важливим елементом покращення якості навчання, оптимізації загальної ерудованості та стимулюції творчої складової особистості студента вищого медичного закладу, покликани забезпечити кращий результат підготовки кваліфікованого фахівця, конкурентоздатного на світовому ринку праці.
2. Без застосування різноманіття інтерактивних методик поруч з традиційними, цифровими і комп'ютерними технологіями, процес засвоєння дисципліни «Педіатрія» є не повним і не сприяє формуванню клінічного мислення студента.
3. На різних етапах лекції та семінарського заняття викладач може поєднувати традиційну структуру навчального плану із елементами інтерактивних технологій з метою оптимізації якості навчального процесу.

Література

- Берданова В. Інтерактивні технології у НВП /В. Берданова//Директор школи. Сер. Шкільний вік.-2011.-№10 (берез.).-С.17-19.
- Бойченко Л. Мотивація навчальної діяльності: методичний семінар-тренінг з використанням методів інтерактивного навчання /Л. Бойченко//Завуч. Сер. Шкільний світ.-2011.-№11.-С.1-8.
- Вартанова К.Ю. Проектная деятельность студентов как эффективный способ реализации личностно-ориентированного похода /К.Ю. Вартанова// Филологические науки. Вопросы теории и практики.-2015.- № 9., Ч. 2.-С.61-63.
- енина Л.В. Социальный аспект виртуального обучения // Роль бизнеса в трансформации российского общества – 2012: сборник материалов Седьмого Международного научного конгресса. М.: Экон-информ, 2012. С. 103-104.
- Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Н.П. Наволокова. – Х.: «Основа», 2009. -176с.
- Иванов А.Ю. Содержание педагогической деятельности как основа формирования компонентов профессионального стандарта преподавателя // Педагогическое образование: современные концепции, теория и практика: сб.науч.статей / Под общ. ред. И.И. Соколовой.-СПб.: ФГНУ ИПО ОВ РАО, 2013, С.422-428.
- Каменева Н.А. Развитие творческих способностей студентов высшего профессионального образования // В мире научных открытий. -2010.- № 1-2.- С. 197-204.
- Каменева Н.А. Использование информационно-коммуникативных технологий при обучении иностранным языкам // Сборник научных трудов Sworld по материалам международной научно-практической конференции. 2011. Т. 22. № 3. С. 6-8.
- Моїсеєва О.В. Інтерактивні технології навчання як спосіб вдосконалення вищої освіти в Україні /О.В. Моїсеєва//Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка . Педагогічні науки. - 2015. - Вип. 3. - С. 165-169. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2015_3_34.
- Одарюк И.В., Войкина А.Ю., Одарюк А.А. Из опыта дистанционного обучения иностранному языку студентов неязыковых специальностей /И.В. Одарюк, А.Ю. Войкина, А.А. Одарюк // Филологические науки. Вопросы теории и практики.-Грамота, 2015.-№9, Ч.2.-С.158-161.
- Одарюк И.В. Презентационная речь как технология формирования компетенции делового общения на иностранном языке /И.В. Одарюк// Преподаватель высшей школы в 21 веке: тр. междунар. науч.-практ. интернет-конф. Ростов н/Д: Изд-во РГУПС, 2014. Сб. 11. С. 204-209.
- Пометун О., Пирожниченко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання.-К.: Видавництво А.С., К. - 2004.- С.7, 11, 19.
- Сологуб Н. Інтерактивні методи в процесі формування загальнокультурних компетентностей /Н.Сологуб// Директор школи. Сер. Шкільний світ: для кер.навч.закл.-2012.-№19 (жовт.).-С.44-47.
- go navchannja /L.Boychenko//Ser.Shkilnyj svit.-2011.- №11.-С.1-8.
- Vartanova K.U. Proektnaja dejatel'nost' studentov kak effektivnyj sposob realizacii lichnostno-orientirovannogo pohoda /K.U. Vartanova// Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki.-2015.- № 9., Ch. 2.-С.61-63.
- Zenina L.V. Socialnyj aspekt virtualnogo obuchenija // Rol biznesa v transformacii rossijskogo obshchestva – 2012: sbornik materialov Sed'mogo Mezdunarodnogo nauchnogo kongressa. M.: Ekon-inform, 2012. P. 103-104.
- Encyklopedia pedagogicheskich tehnologij ta innovacij / N.P. Navolokova. – Ch.: «Osnova», 2009. -176 p.
- Ivanov A.U. Soderzhanije pedagogicheskogo dejatel'nosti kak osnova formirovanija komponentov professionalnogo standarta prepodavatelya //Pedagogicheskoe obrazovanie: sovremennye koncepcii, teorija i praktika: sbornik nauchnyh statej / Pod obshchej red. I.I. Sokolovoj.-SPb.: FGNU IPO OV RAO, 2013, P.422-428.
- Kameneva N.A. Razvitije tvorcheskich sposobnostej studentov vysshogo professionalnogo obrazovanija // V Mire nauchnyh otkrytij. -2010.- № 1-2.- P. 197-204.
- Kameneva N.A. Ispolzovanije informacionno-kommunikativnyh tehnologij pri obuchenii inostrannym jazykam // Sbornik nauchnyh trudov Sworld po materialam mezdunarodnoj nauchno-prakticheskoj konferencii. 2011. T. 22. № 3. P. 6-8.
- Moiseeva O.V. Interaktyvni tehnologii navchannja jak sposib vdoskonalennja vyshchoi osvity v Ukraini / O.V. Moiseeva // Visnyk Zytomyrskogo dergavnogo universytety imeni Ivana Franka. Pedagogichni nauky. - 2015. - Vupusk. 3. - P. 165-169. – Rezym dostupy: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2015_3_34.
- Odaryuk I.V., Vojkina A.U., Odaryuk A.A. Iz opyta distancionnogo obuchenija inostrannomu jazuky studentov nejazykovykh specianostej /I.V. Odaryuk, A.U. Vojkina, A.A. Odaryuk //Filologicheskie nauki. Voprosy teorii i praktiki.-Gramota, 2015.-№9, Ch.2.-P.158-161.
- Odaryuk I.V. Presentacionnaja rech kak tehnologija formirovanija kompetencii delovogo obshchenija na inostrannom jazyke /I.V. Odaryuk// Prepodavatel vysshej shkoly v 21 veke: tr. mezdunar. nauch.-praktich. internet-konfer. Rostov na Donu: Izdatelstvo RGYPS, 2014. Sbornik 11. P. 204-209.
- Pometun O., Piroznichenko L. Suchasnyj urok. Interaktyvni tehnologii navchannja.-K.: Vydaavnyctvo A.C., K. - 2004.- P.7, 11, 19.
- Sologub N.I. Interaktyvni metody v procesi formuvannja zagalno-kulturnykh kompetentnostej /N.I. Sologub// Dyrektor shkoly. Ser. Shkilnyj svit: dla kerivn. navch. zakl.-2012.-№19 (zovten).-P.44-47.

Відомості про автора:

Лембрик Ірина Степанівна - доктор медичних наук, в.о. професора кафедри педіатрії ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» МОЗ України; Адреса: 76018, вул. Коновальця 132, кафедра педіатрії на базі ОДКЛ м. Івано-Франківська; тел.: (0342) 52 73 86; e-mail: irunka80@ukr.net